የቤተ ክርስቲያን አመሠራረት /አሠራር/

ባለፈው አጠቃላይ ስለ ቤተ ክርስቲያን ምንነት ተመልክተናል፡፡ በዚህ የትምህርት ርእስ የምንመለከተው ደግሞ ከቤተ ክርስቲያን ትርጉም ውስጥ አንዱ ስለሆነው ሕንፃ ቤተ መቅደስ ነው፡፡ እግዚአብሔር ዓለምን ከመፍጠሩ በፊትም ሆነ በኋላ በዓለም ምሉዕ ሆኖ ይኖራል፡፡ እርሱን በጊዜና በቦታ መገደብና መወሰን አይቻልም፡፡ በዚህ አለ፤ በዚያ ደግሞ የለም አይባልም፡፡ ቅዱስ ዳዊት «ምድርና ሞላዋ ለእግዚአብሔር ናት ዓለምም በእርስዋም የሚኖሩ ሁሉ፤ እርሱ በባሕሮች መሥርቶአታልና በፈሳሾችም አጽንቶአታልና» መዝ.23፡1 ያለው ምሉዕነቱን ያመለክታል፡፡ ታዲያ ለምን ሕንፃ ቤተ መቅደስ አስፈለገ? ስንል አምላካችን እግዚአብሔር ሳይሆን እኛ በቦታና በጊዜ የተወሰንን በመሆናችን በቦታ ተወስነን በአንድነት በኅብረት የምናመልክበት እርሱን የምናመሰግንበት ሥጋውና ደሙን የምንቀበልበት ቃሉን የምንሰማበት ቦታ ስለሚያስፈልገን ነው፡፡ ይህንንም ስለሚያውቅ ነው «አድርበት ዘንድ ቤተ መቅደስ ሥሩልኝ» ዘጸ.25፡8 ያለው፡፡ ይህን ማለቱ ከዚያ ውጪ የማይገኝ ሆኖ ሳይሆን ለሰዎች የሚገለጥበት ሥፍራ ስለሚያስፈልግ ብቻ ነው፡፡

እስራኤላውያን እግዚአብሔር በኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ ብቻ ነው የሚኖረው በሚል የተሳሳተ ግንዛቤ እርሱን በሕንጻ ለመገደብ በማሰባቸው ነበር «አድርበት ዘንድ የምትሠሩልኝ ቤት ምን ዓይነት ነው? ሰማይ ዙፋኔ ምድርም የእግሬ መረገጫ ናት» /ኢሳ.66፡1/ በማለት የገሰጻቸው፡፡ እዚህ ላይ መረዳት ያለብን ቤተ መቅደሱ ያስፈለገው እኛ ውሱንነት አንድነት ስለሚያስፈልገን እንጂ እርሱ ውሱን እንዳልሆነ ለመግለጥ እንጂ ቤተ መቅደስ አያስፈልግም ማለት እንዳልሆነ ነው፡፡

ለቤተ ክርስቲያን አሠራር መሠረቶች ሁለት ናቸው፡፡ እነርሱም ደብተራ ኦሪት /የኦሪት ድንኳን/ እና መቅደሰ ኦሪት ናቸው፡፡ ቤተ ክርስቲያን የሚለው ቃል የሐዲስ ኪዳን ትርጓሜ ሲሆን በብሉይ ኪዳን ግን ቤተ መቅደስ እየተባለ ይጠ ራ ነበር፡፡

1. dBt‰ å¶T

ከሙሴ በፊት መሥዋዕት ይሠዋ የነበረው በውጭ በተራራ አካባቢ ነበር፡፡ በኋላ ግን እግዚአብሔር ለሙሴ የቃል ኪዳኑን ምስክር ሲሰጠው የአምልኮ ሥርዓታቸውን የሚፈጽሙበትና ታቦትን የሚያኖሩበት ድንኳን እንዲተክሉ አዘዛቸው፡፡ ዘጸ.35፡10 ፡፡፡ ፡፡ ይህ ድንኳን እስራኤላውያን በተጓዙበት ይዘውት የሚጓዙትና ሲያርፉ ብቻ የሚተክሉት ነው፡፡ የዚህ ድንኳን /ደብተራ ኦሪት/ አገልግሎት እስከ ንጉሡ ዳዊት ዘመን ቀጥሎ ነበር፡፡

ሰዎች የእግዚአብሔርን ምሕረት ለማግኘት ሲፈልጉ ወደዚህ የመገናኛ ድንኳን ይጓዙ ነበር፡፡ «እግዚአብሔርንም የፈለገ ሁሉ ከሰፈር ውጪ ወዳለው ወደ መገናኛው ድንኳን ይወጣ ነበር» ይላል፡፡ ዘጸ.33፡7፡፡

2. mQds å¶T ¼yå¶T b@t mQdS¼

እስከ ቅዱስ ዳዊት ድረስ የቆየው የመገናኛው ድንኳን አገልግሎት ሆኖ ሳለ ነቢዩ በዘመኑ አንድ አሳብ አሰበ፡፡ ይኸውም ለእግዚአብሔር ቤት ለመሥራት ነው፡፡ ይህንን ሀሳቡን እንዲፈጽምለት እግዚአብሔርን ለመነ፡፡ ነገር ግን ነቢዩ በእጁ ደም አፍስሶ /ኦርዮንን አስገድሎ/ ስለነበር አንተ አትሠራልኝም ነገር ግን ከወገብህ የሚወጣ ልጅህ ይሠራልኛል አለው /1ዜና.22፡7/፡፡

ጠቢቡ ሰሎሞን አባቱ ዳዊት ባዘጋጀላት የቤተ መቅደስ መሥሪያ ዕቃ በታዘዘው መሠረት ለመጀመሪያ ጊዜ ሕንፃ ቤተ መቅደስን ሠራ፡፡ አባቱ የተመኘውን ሁሉ አከናወነ፡፡ ታቦቱን በቤተ መቅደስ ውስጥ አኑሮ ለእግዚአብሔር መሥዋዕት አቅርቦ ፈጣሪውን አመሰገነ፡፡ እግዚአብሔርም በቤተ መቅደሱ መጥተው የጸለዩትን እንደሚሰማ ምሕረት እንደሚያድል ሥፍራውን በጸጋ እንደማይለየው ቃል ኪዳን ገባለት፡፡ 2ዜና.5፡13፡፡

በአጠቃላይ የመገናኛው ድንኳንና የኦሪት መቅደስ ለሐዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን መሠረት ናቸው፡፡

b/Ä!S k!ÄN yb@t KRStEÃN x\‰R

የብሉይ ኪዳን ዘመን ተፈጽሞ የሐዲስ ኪዳን ዘመን ሲጀመር ማለትም በዘመነ ክርስቶስ ኦሪት በወንጌል ተፈጽሟል፡፡ ቤተመቅደሱ በብሉይ ዘመን ከነበረው በላይ የሐዲስ ኪዳን አገልግሎት መስጠቱን ቀጠለ፡፡ ምድራዊ በግ ሳይሆን አማናዊው በግ ኢየሱስ ክርስቶስ የሚሰዋበት ሕይወት የሚሰጥበት ሥፍራ ሆኗል፡፡

ክርስትና ብሔራዊ ሃይማኖት እስከተባለችበት እስከ ታላቁ ቆስጠንጢኖስ ድረስ ከጌታ ጊዜ ጀምሮ የክርስቶስ ተከታዮች በምእመናን ቤትና በየዋሻው ይሰበሰቡ ነበር፡፡ ለምሳሌ ጌታ ለደቀ መዛሙርቱ የቁርባን ሥርዓትን ሲያሳያቸው በአልአዛር ቤት ነበር፡፡ /ማቴ.26፡26-29/፡፡

በተጨማሪም አባቶቻችን ሐዋርያት ከጌታችን ዕርገት በኋላ በቅዱስ ማርቆስ እናት ቤት ይሰባሰቡ ነበር፡፡ በዚህ ቤት ዘወትር እየተገናኙ ይጸልዩ ነበር፤ በበዓለ ሃምሳም የመንፈስ ቅዱስን ጸጋ ተቀብለዋል ይህች ቤት የሐዲስ ኪዳን ቤተክርስቲያን ናት፡፡

ከዚህ በመቀጠል ክርስትና በስደት ላይ በነበረችበት ጊዜ ክርስቲያኖች በየዋሻው ተሰደዱ፤ ቤተ ክርስቲያንንም በተፈለፈለ ዋሻ ይመሠርቱ ነበር። የቀብር ሥርዓታቸውንም የሚያከናውኑት በዚያው በተለየ ዋሻ ውስጥ ነበር። ዘመነ ሰማዕታት ሲፈጸም የቆስጠንጢኖስ እናት ንግሥት ዕሌኒ በኢየሩሳሌም ለመጀመሪያ ጊዜ ሁለት አብያተ መቅደስ አሠራች፤ ከዚያ በኋላ በየአካባቢው መሠራት ተጀመረ።

በአጠቃላይ በሐዲስ ኪዳን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ቤተመቅደስን እንዳከበራት ለማስገንዘብ በቤተመቅደስ ተገኝቶ ይጠይቅ ያነብ ነበር። በነጋዴዎች በወንበዴዎች በተሞላ ጊዜም ቤቱን አጽድቶታል። ስለ ቤተመቅደሱ ክብርም ሲመሰክር «የአባቴ ቤት» በማለት ገልጧል /ሉቃ. 19፡45/።

yb@tKRStEÃN x\‰R ¼QR{¼

ከላይ ስለቤተክርስቲያን አሠራር መሠረት አይተናል አሁን ደግሞ እንዴትና በምን መልክ /ቅርጽ/ እንደምንሠራ እንመልከት። የቤተ ክርስቲያን አሠራር ቅርጽ በየሀገሩ የተለያየ ነው። ከጣዖት አምልኮ የተመለሱ ክርስቲያኖች የአያት ቤትን እያስመሰሉ ይሠሩ ነበር። አሕዛብ ደግሞ የነገሥታት ቤቶችን እያስመሰሉ ይሠራሉ። በኋላ ግን የሰፋው ልዩነት እየጠበበ በመምጣት ተመሳሳይና ተቀራራቢ ምስጠራዊ ፍቺ ያለው ሆኖ መሠራት ተጀመረ። በአጠ ቃላይ ግን ሁሉም የኦርቶዶክስ እምነት ተከታዮች የሚስማሙበት ቅርጽ ክብ ቅርጽን ነው።

እንደ ኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ትውፊት ሦስት ዓይነት የቤተ ክርስቲያን ቅርጽ /አሠራር/ አለ።

1.KB QR{

በአገራችን በብዛት የምንገለገልበት ይህ ዓይነት የቤተ ክርስተያን የአሠራር ቅርጽ ነው። ይህም ክብ ቅርጽ ተብሎ የሚጠራው ጣሪያው ክብ የሆነና ውስጡ በሦስት የተለያዩ ክፍሎች የተከፋፈለ ነው። ሦስት በሮች ይኖሩታል፤ ይኸውም በምሥራቅ በሰሜንና በደቡብ ሲሆን መስኮቶች ሊበዙም ሊያንሱም ይችላሉ።

ይህ ክብ ቤተ ክርስቲያን ወጥ ክብ ሆኖ የሚሠራና ማዕዘን ሆኖ ይታነጻል ይዘቱ ግን አንድ ነው። ክብ ቅርጽ ቤተ ክርስቲያን ቤተ ንጉሥ ቅርጽ ይባላል፤ ነገሥታቱ የሚያሠሩትንና የሚኖሩበትንም ቤት ይመስል ስለነበር ነው። ነገሥታቱ ይህንን ክብ ቅርጽ ቤተ ክርስቲያን የሚያሠሩት እኛ ምድራውያን ነገሥታት ነን አንተ ግን ሰማያዊና ሥልጣንህ የማያልፍ ስለሆነ እንዲህ ያለ ያማረ ቅርጽ ያለው ቤት ይገባሃል ሲሉ ነው። በሀገራችን ያሉት በብዛት በዚህ ቅርጽ ነው። ለምሳሌ በአዲስ አበባ ከተማ ከሚገኙት ውስጥ ቅድስት ሥላሴ ቤተ ክርስቲያን ግቢ የሚገኘው ቅዱስ በዓለ ወልድ ቤተ ክርስቲያን፣ ደብረ አሚን ተክለ ሃይማኖት፣ ገነተ ጽጌ ቅዱስ ጊዮርጊስ ተጠቃሾች ናቸው። ክብ ቤተ ክርስቲያን ምሳሌነቷ የቤተ ክርስቲያንን ፍጹምነት /ምሉዕነት/ የሚያመለክት ነው። ክብ ቤተ ክርስቲያን አንድ ጉልላት ሲኖረው በጉልላቱ ላይ የቤተ ክርስቲያን አርማ መስቀል ይደረጋል።

2. sqL¥ wYM ä§§ QR{ (Basilica)

ይህ ሰቀልማ ቅርጽ ቤተ ክርስቲያን አራት ማዕዘን ቅርጽ ያለው ሆኖ ረዘም ያለ ቁመት ያለው አሠራሩም የተወሰደው ንጉሥ ሰሎሞን ካነጸው የመጀመሪያው ቤተመቅደስ ነው። በአሁኑ በሀገራችንም በስፋት እየተሠራ ይገኛል። ይህ የቤተ ክርስቲያን ቅርጽ መስቀልያ የሚሆንበትም ጊዜ አለ ጉልላቱ ሊበዛም ሊያንስም ይችላል። በሀገራችን በዚህ ይዘት ቅርጽ የተሠሩ ለምሳሌ በአዲስ አበባ ከተማ የሚገኙት የቅድስት ሥላሴ ካቴድራል፣ ቦሌ መድኃኔዓለም፣ ምስካየ ኅዙናን መድኃኔ ዓለም እንዲሁም ደብረ ሊባኖስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ይጠቀሳሉ።

የሰቀልማ ቤተ ክርስቲያን ውስጡ ሦስት ወይም ሁለት ክፍሎች ሊኖሩት ይችላል። ቅኔ ማኅሌትና ቅድስት የሚለየው በከፍታ ብቻ ሊሆን ይችላል።

3. ዋሻ ቅርጽ

የጥንት ክርስቲያኖች በዘመነ ሰማዕታት ከዓላውያን ነገሥታት ሸሽተው በዋሻ ሲሸሸጉ የጀመሩት የቤተ ክርስቲያን ቅርጽ ዓይነት ነው። የመግቢያ በሩ አንድ ሲሆን በውስጡ ያሉ ክፍሎች የሚለያዩት በመጋረጃ ነው። ጉልላትም የለውም። አናቱ ላይ መስቀል አለበት። ይህ ዋሻ ሲሠራ ተራራ በመፈልፈል ሲሆን ለብቻው የቆመ ድንጋይም /ዓለት/ በመፈልፈል ሊሠራ ይችላል። ለምሳሌ፡ አዳዲ ማርያም፣ አቡነ ሀብተ ማርያምና ከዓለት ተፈልፍለው ከተሠሩት መከካል የላሊበላ ውቅር አብያተ ክርስቲያናት ተጠቃሾች ናቸው።

ከላይ ያየናቸው ሦስቱ የአሠራር ዓይነቶች ከሚሠጡት አገልግሎትና በውስጥ ካላቸው የክፍፍል ዓይነቶች የሚለያዩበት እንዲሁም የሚመሳሰሉበት ነገር አለ። አንድ የሚሆኑበት የሁሉም ቅኔ ማኅሌት፣ ቅድስት፣ መቅደስ ያላቸው መሆኑና በውስጣቸው የሚፈጸመው አገልግሎት ማለትም ቅዳሴ፣ ሰዓታት፣ ማኅሌት ወ.ዘ.ተ ሥርዓት አንድ መሆኑ ሲሆን የሚለያዩበት መንገድ ደግሞ ሰቀልማና ክብ ቅርጽ ጉልላት ሲኖራቸው ዋሻ ቅርጽ ግን ጉልላት የለውም። ሰቀልማ እና ዋሻ የውስጥ ክፍሎች በመጋረጃ ወይም ደረጃውን ከፍ በማድረግ ሲለዩ ክብ ቅርጽ ግን በግድግዳ ተለይቶ ይከፈላል።

/ይቆየን/

ወስብሐት ለእግዚአብሔር